

Bilaga 3. Befintliga styrmedel och genomförda åtgärder

Den här bilagan är en sammanställning med exempel på befintliga svenska styrmedel och genomförda åtgärder utifrån bilaga IV i avfallsdirektivet.

EXEMPEL PÅ AVFALLSFÖREBYGGANDE ÅTGÄRDER ENLIGT ARTIKEL 29 I AVFALLSDIREKTIVET (2008/98/EG)	
Åtgärder som kan påverka ramvillkoren i samband med generering av avfall	
1. Planeringsåtgärder eller andra ekonomiska styrmedel som främjar ett effektivt utnyttjande av resurser.	<p>Miljömålen: Generationsmålet anger det övergripande målet för miljöpolitiken. Det säger att vi, till nästa generation, ska kunna lämna över ett samhälle ”där de stora miljöproblemen är lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser”. Generationsmålet har förtydligats i sju strecksatser, bl.a. att miljöpolitiken ska inriktas mot att:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kretsloppen är resurseffektiva och så långt som möjligt fria från farliga ämnen. • En god hushållning sker med naturresurserna. • Konsumtionsmönster av varor och tjänster orsakar så små miljö- och hälsoproblem som möjligt. <p>Mål för avfallshantering och avfallsförebyggande är placerad bland annat under miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö, precisering 10, och lyder: ”avfallshanteringen är effektiv för samhället, enkel att använda för konsumenterna och avfallet förebyggs samtidigt som resurserna i det avfall som uppstår tas till vara i så hög grad som möjligt samt att avfallets påverkan på och risker för hälsa och miljö minimeras”.</p> <p>2018 tillkom ett etappmål gällande minskning av nationella utsläpp av luftföroreningar. Etappmålet knyter an till EU:s takt direktiv och innebär att utsläpp av flyktiga organiska ämnen, kväveoxider, ammoniak, svaveldioxid och partiklar PM_{2,5} senast 2025 ska motsvara de indikativa reduktionsnivåerna för år 2025. Reduktionsnivåerna framgår av Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2016/2284 om</p>

	<p>minskning av nationella utsläpp av vissa luftföroreningar, om ändring av direktiv 2003/35/EG och om upphävande av direktiv 2001/81/EG.¹</p> <p>Vidare tillkom under 2020 två etappmål för att minska matsvinnet. Det ena etappmålet är att ”matsvinnet ska minska så att det sammantagna livsmedelsavfallet minskar med minst 20 viktprocent per capita från 2020 till 2025”.² Det andra är att ”livsmedelsförlusterna ska minska och mer ska bli mat genom att en ökad andel av livsmedelsproduktionen ska nå butik och konsument år 2025”.³</p> <p>2020 lades även etappmålet ”Öka andelen kommunalt avfall som materialåtervinns och förbereds för återanvändning” så ska senast 2025 förberedelse för återanvändning och materialåtervinning av kommunalt avfall ha ökat till minst 55 viktprocent, 2030 till minst 60 viktprocent och 2035 ha ökat till minst 65 viktprocent. Målet baseras på återvinningsmålet i EU:s avfallsdirektiv.⁴</p> <p>Etappmålet ”Återanvändning av förpackningar” tillkom även det 2020. Målet innebär att av de förpackningar som släpps ut på marknaden i Sverige för första gången ska andelen som är återanvändbara öka med minst 20 procent från år 2022 till år 2026 och med minst 30 procent från år 2022 till år 2030.⁵</p> <p>Det finns även ett etappmål kopplat specifikt till bygg- och rivningsavfall. Etappmålet ”Mer bygg- och rivningsavfall materialåtervinns och förbereds för återanvändning” innebär att förberedande för återanvändning, materialåtervinning och annan återvinning av icke-farligt bygg- och rivningsavfall, med undantag av jord och sten, ska årligen fram till 2025 uppgå till minst 70 viktprocent.⁶</p>
--	---

¹ [Minskning av nationella utsläpp av luftföroreningar - Sveriges miljömål \(sverigesmiljomal.se\)](https://sverigesmiljomal.se) (Hämtad: 2023-12-11)

² [Matsvinnet ska minska mätt i mängd livsmedelsavfall - Sveriges miljömål \(sverigesmiljomal.se\)](https://sverigesmiljomal.se) (Hämtad: 2023-12-11)

³ [Livsmedelsförlusterna ska minska och mer ska bli mat - Sveriges miljömål \(sverigesmiljomal.se\)](https://sverigesmiljomal.se) (Hämtad: 2023-12-11)

⁴ [Öka andelen kommunalt avfall som materialåtervinns och förbereds för återanvändning - Sveriges miljömål \(sverigesmiljomal.se\)](https://sverigesmiljomal.se) (Hämtad: 2023-12-11)

⁵ [Återanvändning av förpackningar - Sveriges miljömål \(sverigesmiljomal.se\)](https://sverigesmiljomal.se) (Hämtad: 2023-12-11)

⁶ [Mer bygg- och rivningsavfall materialåtervinns och förbereds för återanvändning - Sveriges miljömål \(sverigesmiljomal.se\)](https://sverigesmiljomal.se) (Hämtad: 2023-12-11)

Vidare finns det fyra etappmål som behandlar farliga ämnen. Ett mål behandlar användningen av biocidprodukter. Det huvudsakliga syftet med etappmålet är att minska miljö- och hälsoriskerna kopplade till användningen av biocidprodukter. Användningen av biocidprodukter med särskilt farliga egenskaper ska minska väsentligt till 2030.⁷ Etappmålet ”Användning av växtskyddsmedels” huvudsakliga syfte är att minska miljö- och hälsoriskerna kopplade till användningen av växtskyddsmedel. Användningen av dem med särskilt farliga egenskaper ska minska väsentligt till 2030.⁸ Ett tredje etappmål för farliga ämnen är ”Läkemedel i miljön” vars främsta syfte är att minimera läkemedelsrester i miljön. Regleringar och andra åtgärder som minimerar de negativa miljöeffekterna ska finnas på plats i Sverige, i EU eller internationellt senast 2030.⁹ Det sista etappmålet berörande farliga ämnen är ”Utsläpp av dioxin” med det huvudsakliga syftet att kartlägga utsläppen av dioxin. Åtgärder mot dessa källor ska minska halterna i miljön och i förlängningen skydda människor och miljö. Senast år 2030 ska utsläpp av dioxin från punktkällor vara kartlagda och minimerade.¹⁰

Miljömålsrådets programområden: 2014 inrättade regeringen Miljömålsrådet och ersatte det tidigare Miljömålsforumet som bildades 2010. Miljörådet består av chefer för 19 myndigheter som är strategiskt viktiga för att nå miljö kvalitetsmålen. Syftet med rådet är att skapa en mötesplats för diskussion mellan myndigheterna och för att kunna besluta om åtaganden för att intensifiera och öka takten i arbetet med att nå miljö målen. Rådet presenterar den 1 mars varje år de åtgärder som myndigheterna har åtagit sig inom gemensamt utvalda programområden.

2022 beslutades inriktning för programområdet ”Cirkularitet i klimatomställningens materialflöden”. Syftet med programmet är att: ”undvika framtida miljöproblem genom samverkan med näringslivet,

⁷ [Användning av biocidprodukter - Sveriges miljömål \(sverigesmiljomal.se\)](https://sverigesmiljomal.se) (Hämtad: 2023-12-11)

⁸ [Användningen av växtskyddsmedel - Sveriges miljömål \(sverigesmiljomal.se\)](https://sverigesmiljomal.se) (Hämtad: 2023-12-11)

⁹ [Läkemedel i miljön - Sveriges miljömål \(sverigesmiljomal.se\)](https://sverigesmiljomal.se) (Hämtad: 2023-12-11)

¹⁰ [Utsläpp av dioxin - Sveriges miljömål \(sverigesmiljomal.se\)](https://sverigesmiljomal.se) (Hämtad: 2023-12-11)

	<p>arbete uppströms med design, att förebygga avfall och göra det möjligt att återvinna material och skapa effektiva system för återvinning.” Det syftar även till att: ”bedöma behovet av såväl primära som sekundära material som behövs för samhällets klimat- och energiomställning och därefter utreda vilka möjligheterna och riskerna är för att klara det behovet.”. Följande mål pekas ut för programområdet:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hållbar resursanvändning - Cirkularitet i omställningen (inklusive materialflöden och markanvändning) genom en resurseffektiv, cirkulär och giftfri produktdesign. - Hållbar produktdesign och produktion för att optimera produktens och komponenternas livslängd samt att materialen kan användas igen med ett högt värde - Cirkulär ekonomi skulle kunna lyfta materialflöden kopplat till upphandling, genom nationella inköpskategorier. Inom cirkulär ekonomi finns också frågor om energieffektivisering. <p>Drivansvarig myndighet är Kemikalieinspektionen. Medverkande myndigheter är Energimyndigheten, Länsstyrelserna, Naturvårdsverket, SGU, Tillväxtverket, Transportstyrelsen och Upphandlingsmyndigheten.¹¹</p> <p>Miljöbalken: De allmänna hänsynsreglerna (2 kap. 2–5 §§) säger att alla som bedriver en verksamhet ska skaffa sig kunskap, vidta de åtgärder som behövs, byta ut farliga ämnen och hushålla med råvaror och energi för att skydda människors hälsa och miljön. Avfallshierarkin har på ett tydligare sätt 2016 förts in i miljöbalken. Detta har skett dels genom att införa en skyldighet i 2 kap. 5 § om att vidta avfallsförebyggande åtgärder och dels genom att i 15 kap. 10 § ange den prioritetsordning som ska gälla vid behandling av avfall.</p> <p>Nedskräpning: Enligt 15 kap. 26§ Miljöbalken får ingen skräpa ned utomhus på en plats som allmänheten har tillträde till eller insyn till. Nedskräpning kan leda till böter eller fängelse beroende på omfattningen och hur allvarlig nedskräpningen är. En bot på 800 kr kan av polisen skrivas ut vid mindre</p>
--	---

¹¹ [Miljömålsrådets årsrapport 2023 \(sverigesmiljomal.se\)](https://www.sverigesmiljomal.se) (Hämtad 2023-12-08)

	<p>allvarliga fall. Boten gäller sedan 1 januari 2022 även för den som slänger småkräp på marken, exempelvis godispapper, cigarettfimpar eller tuggummi.¹² Från den 1 januari 2023 ska även producenter för vissa engångsprodukter inom våtservetter, ballonger, förpackningar eller vissa tobaksvaror och filter betala ut nedskräpningsavgifter enligt förordningen (2021:1002) om nedskräpningsavgifter.</p> <p>Kommunala avfallsplaner: Sedan 1991 ska alla kommuner ha en avfallsplan som omfattar samtliga avfallsslag och vilka åtgärder som behövs för att hantera avfallet på ett miljö- och resursmässigt lämpligt sätt. Kravet finns idag i 15 kap. 41 § miljöbalken. Där framgår att det för varje kommun ska finnas en renhållningsordning som ska innehålla en avfallsplan med uppgifter om avfall inom kommunen och om kommunens åtgärder för att minska avfallets mängd och farlighet. Miljöbalken innehåller också krav om hur renhållningsordningen ska tas fram. Det gäller exempelvis kraven om samråd och utställning och att beslut om renhållningsordning ska fattas av kommunfullmäktige. Vilka uppgifter en avfallsplan ska innehålla regleras i Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2020:6) om kommunala avfallsplaner om förebyggande och hantering av avfall. I avfallsplanen ska mål, åtgärder och styrmedel för att förebygga och hantera avfall samt nedskräpning beskrivas. Vägledningen om kommunala avfallsplaner ger även exempel på avfallsförebyggande åtgärder som rör hushållsavfall respektive kommunalt verksamhetsavfall från exempelvis förskolor, skolor, äldreomsorg, kommunkontor, reningsverk och kommunala avfallsanläggningar.</p> <p>Information kring avfallsförebyggande: Enligt NFS 2020:6 ska kommuner lämna information till hushållen om avfallsförebyggande åtgärder. 2023 tog Naturvårdsverket fram en vägledning i syfte att ge stöd till kommunerna. Vägledningen innehåller bland annat information om vilka som bör nås av informationen, vilka avfallsslag som informationen bör gälla för, vilka åtgärder som informationen kan handla om och hur informationen kan ske.¹³ Från och med 1 januari 2024 är kommunerna även skyldiga att ta fram lättillgänglig information om hur hushåll och verksamheter som har valt kommunal insamling</p>
--	---

¹² [Nedskräpning \(naturvardsverket.se\)](https://naturvardsverket.se) (Hämtad: 2023-12-11)

¹³ [vagledning-hushall-om-atgarder-for-att-forebygga-avfall-kommunernas-ansvar2.pdf \(naturvardsverket.se\)](https://naturvardsverket.se) (Hämtad: 2024-01-11)

kan förebygga förpackningsavfall (6 kap. 16 § 3 p förordningen (2022:1274) om producentansvar för förpackningar).

Deponiskatt och förbud: En skatt på avfall som deponeras trädde i kraft i januari 2000 men det är ännu inte klart om det har påverkat avfallsmängderna. Det är sedan 2002 olagligt att göra sig av utsorterat brännbart avfall genom deponering, sedan 2005 gäller förbudet även för organiskt avfall och sedan 2020 även avfall som har samlats in separat i syfte att förberedas för återanvändning eller materialåtervinning. Det sistnämnda avfallet får inte heller sedan 2020 förbrännas enligt 3 kap. 19 § avfallsförordningen. I syfte att underlätta för återvinning infördes även krav på sortering av brännbart avfall 2002 i 3 kap. 12 § avfallsförordningen. Bestämmelser gällande förbud mot dumpning och förbränning inom Sveriges sjöterritorium och ekonomiska zon återfinns i 15 kap. 27–29 §§ miljöbalken.

Producentansvar: Sverige har lagstiftat producentansvar för elva produktgrupper: ballonger, batterier, bilar, däck, elutrustning (inklusive glödlampor och viss belysningsarmatur), fiskeredskap, förpackningar, vissa tobaksvaror och filter, våtservetter, läkemedel (Läkemedelsverket), radioaktiva produkter och herrelösa strålkällor (Strålsäkerhetsmyndigheten). Dessutom finns det frivilliga åtaganden för kontorspapper och lantbruksplast. Ansvar innebär att den som tillverkar eller importerar en produkt ska se till att avfallet samlas in och behandlas.

10 YFP: FN leder genomförandet av det tioåriga ramverket av program för hållbar konsumtion- och produktion. Ramverket kallas 10YFP (2012–2022, förlängt till 2030) och är ett globalt ramverk för åtgärder som syftar till att förbättra det internationella samarbetet för att påskynda övergången till hållbara konsumtions- och produktionsmönster i både industri- och utvecklingsländer. Arbetet inom 10YFP är ett av delmålen (12.1) i FN:s globala hållbarhetsmål (Agenda 2030) om att säkerställa hållbar konsumtion och produktion. De viktigaste målen för 10YFP är att bidra till resurseffektivitet, bryta sambandet mellan ekonomisk tillväxt och miljöförstöring och resursanvändning och samtidigt skapa

anständiga arbetstillfällen och ekonomiska möjligheter samt bidra till fattigdomsbekämpning och delat välstånd.

Sveriges har hittills valt att prioritera ett svenskt deltagande i programmet hållbar livsstil och utbildning där SEI (Stockholm Environment Institute) representerar Sverige. Programmet är ett av sex program som antogs vid FN:s möte om hållbar utveckling i Rio 2012. SEI leder genomförandet av programmet tillsammans med Miljödepartementet i Japan och Världsnaturfonden WWF. Naturvårdsverket leder ett delprojekt inom programmet, för en hållbar offentlig upphandling.

Naturvårdsverket ger sedan 2015 i samverkan med andra centrala myndigheter och länsstyrelserna stöd genom Klimatklivet till lokala klimatinvesteringar. Hittills, november 2023, har över 13,7 miljarder kronor delats ut i stöd till lokala klimatinvesteringar.¹⁴ Klimatklivet får ett höjt anslag på 800 miljoner kronor 2024, 2 miljarder kronor 2025 och 2,5 miljarder kronor 2026. Klimatklivet förlängs även till år 2028.¹⁵ Pengar från Klimatklivet ska gå till klimatinvesteringar på lokal nivå, exempelvis i en stad eller en kommun, på ett företag, i en skola eller i ett län. De investerade medlen ska ha som huvudsakliga syfte att minska växthusgasutsläppen. Även spridning och marknadsintroduktion av ny teknik och påverkan på andra miljö kvalitetsmål, hälsa och sysselsättning är önskade effekter. Uppföljning med kontinuerliga platsbesök görs.¹⁶

Cirkulär ekonomi - Strategi och Handlingsplan för omställningen av Sverige:

I juli 2020 beslutade regeringen om en strategi för cirkulär ekonomi i Sverige. I strategin ges en visionen: ”Ett samhälle där resurser används effektivt i giftfria cirkulära flöden och ersätter jungfruliga material.” med det övergripande målet: ”omställningen till en cirkulär ekonomi ska bidra till att nå miljö- och klimatmålen, samt de globala målen i Agenda 2030.”. Fyra fokusområden pekas ut i strategin: 1. Cirkulär ekonomi genom hållbar produktion och produktdesign, 2. Cirkulär genom hållbara sätt att konsumera och använda material produkter, 3. Cirkulär ekonomi genom giftfria och cirkulära kretslopp

	<p>och 4. Cirkulär ekonomi som drivkraft för näringsliv och andra aktörer genom åtgärder som främjar innovation och cirkulära affärsmodeller.¹⁷</p> <p>Regeringen antog sedan en handlingsplan som för varje fokusområde utvecklar vad regeringen avser med inriktningen av arbetet. Aktuella styrmedel och åtgärder som regeringen har beslutat eller har för avsikt att besluta presenteras i handlingsplanen.¹⁸ I enlighet med strategin och planen har Upphandlingsmyndigheten fått i uppdrag att ta fram en handlingsplan för cirkulär och fossilfri upphandling. Den offentliga upphandlingen kan därmed bidra till att behov i ökad utsträckning tillgodoses med giffria, fossilfria och cirkulära lösningar. Uppdraget slutredovisas i februari 2025.¹⁹</p> <p>Sveriges handlingsplan för plast – en del av den cirkulära ekonomin: Regeringen fattade 2022 beslut om handlingsplanen för plast. Handlingsplanen innehåller 55 åtgärder för att minska plastens påverkan på klimatet och miljön utifrån de fyra fokusområden som pekas ut i strategin för cirkulär ekonomi (se ovan).²⁰ Ett exempel är Naturvårdsverkets uppdrag ”Rätt plast på rätt plats” som ska analysera och föreslå styrmedel för att rätt plast används på rätt plats som ska redovisas 2024.</p> <p>Nationell plastsamordning: Naturvårdsverket har i uppdrag från regeringen att ansvara för den nationella plastsamordningen. Den ska driva på och underlätta Sveriges omställning mot en mer hållbar plistanvändning. Detta görs genom att samla och sprida kunskap, genom exempelvis möten, konferenser, och nyhetsbrev, och anordna samverkansaktiviteter i olika arbetsgrupper. Nationell plastsamordning</p>
--	---

¹⁴ [Klimatklivets samlade resultat \(naturvardsverket.se\)](#) (Hämtad: 2024-05-31)

¹⁵ [Klimatklivet och andra klimatsatsningar stärks 2024 med 4 miljarder kronor - Regeringen.se](#) (Hämtad: 2023-11-29)

¹⁶ [Rapportera hur det går \(naturvardsverket.se\)](#) (Hämtad: 2024-09-24)

¹⁷ [Cirkulär ekonomi - strategi för omställningen i Sverige - Regeringen.se](#) (Hämtad: 2023-11-29)

¹⁸ [Cirkulär ekonomi - Handlingsplan för omställning av Sverige - Regeringen.se](#) (Hämtad: 2023-11-29)

¹⁹ [Regeringsuppdrag om offentlig upphandling | Upphandlingsmyndigheten](#) (Hämtad: 2023-12-11)

²⁰ [sveriges-handlingsplan-for-plast--en-del-av-den-cirkulara-ekonomin.pdf \(regeringen.se\)](#) (Hämtad: 2023-12-11)

	<p>riktar sig till alla som arbetar med plast.²¹ Inom platsamordningen har det år 2021 tagits fram en färdplan för hållbar plastanvändning.²²</p> <p>Förbud och krav för engångsprodukter: I förordning (2021:996) om engångsprodukter ställs både krav och förbud upp för engångsprodukter. Enligt 12 § gäller sedan 2022 förbud mot att släppa ut följande engångsplastprodukter: 1. bomullspinnar (tops), 2. dryckesbehållare som innehåller expanderad polystyren, 3. engångsmuggar och engångsmatlådor som innehåller expanderad polystyren, 4. gafflar, knivar, skedar, ätpinnar och andra bestick, 5. korkar och lock som innehåller expanderad polystyren och som används till a) engångsmatlådor, b) dryckesbehållare, eller c) engångsmuggar, 6. omrörare för drycker, 7. pinnar som ska fästas vid och bära upp ballonger, 8. sugrör, och 9. tallrikar. Från 2024 blir det även förbjudet att på den svenska marknaden släppa ut engångsmuggar bestående av mer än 15 procent plast (14 §). Även konfetti som innehåller plast är förbjudet att använda utomhus (16 §).</p> <p>År 2024 införs krav för den som tillhandahåller dryck eller snabbmat i 150 eller fler engångsmuggar eller engångsmatlådor per dag som försäljningsstället har öppet ska erbjuda en möjlighet att få drycken/maten serverad i en återanvändbar mugg/matlåda samt vidta effektiva åtgärder så att de återanvändbara muggarna/matlådorna och deras lock roterar flera gånger (17–18 §§). Den ska även informera konsumenter om möjligheten att få drycken eller maten i en återanvändbar mugg eller matlåda, den miljöpåverkan som engångsanvändning ger upphov till och fördelarna med en minskad förbrukning av engångsprodukter (20 §). Undantag specificeras i 21 § och 23 §. År 2026 sänks gränsen från 150 150 eller fler engångsmuggar eller engångsmatlådor per dag till 75 (22§). Målet är att förbrukningen av muggar och matlådor som är engångsplastprodukter ska ha minskat med 50 procent från och med 2026 jämfört med förbrukningen 2022 (24 §).</p>
--	--

²¹ [Nationell samordning för hållbar plastanvändning \(naturvardsverket.se\)](https://naturvardsverket.se) (Hämtad: 2024-01-10)

²² [*Naturvårdsverkets Färdplan för hållbar plastanvändning \(naturvardsverket.se\)](https://naturvardsverket.se) (Hämtad: 2023-12-11)

	<p>Förordningen (2021:996) om engångsprodukter ställer även krav kopplat till märkning och annan information till konsumenter gällande tuggummi, portionsnus, sanitetsbindor, tamponger eller tampongapplikatorer som är engångsplastprodukter och plastbärkassar. De olika bestämmelserna tas även upp som åtgärder i handlingsplanen för plast.</p> <p>Klimathandlingsplan: 2023 publicerade regeringen Sveriges andra klimatpolitiska handlingsplan. I handlingsplanen redovisar regeringen hur det klimatpolitiska arbetet bör bedrivas under mandatperioden inklusive de beslutade och planerade åtgärder som regeringen avser att vidta för att förbättra förutsättningarna för hushåll och företag att fatta de beslut som krävs för att uppnå de nationella och globala klimatmålen samt Sveriges klimatåtaganden gentemot EU. En rad åtgärder behöver vidtas för att skapa de förutsättningar som krävs för att nå noll nettoutsläpp av växthusgaser senast 2045. I klimathandlingsplanen presenteras också det klimatrelaterade arbete som regeringen avser utföra internationellt och inom EU.²³</p> <p>Handlingsplan för minskat matsvinn i Sverige: Regeringen gav 2017 Livsmedelsverket, Naturvårdsverket och Jordbruksverket i uppdrag att ta fram en handlingsplan för minskat matsvinn²⁴, en del i regeringsuppdraget om minskat matsvinn. Åtgärderna i handlingsplanen "Fler gör mer" ska bidra till att det globala hållbarhetsmålet i Agenda 2030 nummer 12.3 "att till 2030 halvera det globala matsvinnet per person i butik och konsumentledet och att minska matsvinnet längs hela livsmedelskedjan, även förlust efter skörd" uppnås. Regeringsuppdraget om minskat matsvinn är en del av Livsmedelsstrategin. 2023 inleddes arbetet med en livsmedelsstrategi 2.0 av regeringen.²⁵</p> <p>Delegationen för cirkulär ekonomi: 2018 beslutade regeringen att inrätta Delegationen för cirkulär ekonomi. Delegationen är ett rådgivande organ till regeringen med syfte att underlätta och driva på</p>
--	--

²³ [Regeringens skrivelse 2023/24:59 Regeringens klimathandlingsplan - hela vägen till nettonoll](#)

²⁴ [Handlingsplanen för minskat matsvinn Fler gör mer](#) (Hämtad: 2023-12-11)

²⁵ [En livsmedelsstrategi för jobb och hållbar tillväxt i hela landet - Regeringen.se](#) (Hämtad: 2023-12-11)

	<p>näringslivets omställning till en cirkulär ekonomi som stärker svensk konkurrenskraft. Den består av ledamöter från olika delar av näringslivet och akademien. Ett nätverk funkar även som samverkanspartner till Delegationen. Delegationen samarbetar även med flera organisationer och myndigheter så som Naturvårdsverket, Fossilfritt Sverige och Upphandlingsmyndigheten. Bland annat anordnar delegationen runda bordssamtal, konferenser och workshops. 2019–2022 hade Delegationen expertgrupper som utarbetade förslag på styrmedel och andra åtgärder. Ett urval av förslagen valdes ut av Delegationen till sin årsrapport.²⁶</p> <p>Rapport om åtgärder för att förebygga avfall: Naturvårdsverket tog 2023 fram en rapport om åtgärder för att förebygga avfall. Den riktar sig främst till kommuner, länsstyrelser och andra aktörer som arbetar med att förebygga avfall i hushåll och verksamheter. Den innehåller information, erfarenheter och lärande exempel gällande avfallsförebyggande från svenska kommuner, andra länder och olika andra aktörer i Sverige och utomlands.²⁷</p>
<p>2. Främjande av forskning och utveckling om renare produkter och teknik som gynnar hushållning med resurser samt spridning och utnyttjande av resultaten av sådan forskning och utveckling.</p>	<p>Långsiktiga satsningar på forskning har varit och är viktigt för att utveckla svensk politik kring avfallsförebyggande. Några exempel på nu aktuella forskningssatsningar inom området är:</p> <p>Strategiska innovationsprogram: Energimyndigheten och Vinnova ansvarar tillsammans med Formas för 17 stycken strategiska innovationsprogram. Innovationsprogrammen syftar till att skapa förutsättningar för hållbara lösningar på globala samhällsutmaningar samt för en ökad internationell konkurrenskraft.²⁸ Regeringen gav 2021 Formas, Energimyndigheten och Vinnova i uppdrag att inom ramarna för strategiska innovationsområden, i samarbete, utveckla arbetet med de strategiska innovationsprogrammen med målsättningen att nya och befintliga program tydligare bidrar till</p>

²⁶ [Om Delegationen för cirkulär ekonomi \(delegationcircularekonomi.se\)](https://www.delegationcircularekonomi.se) (Hämtad: 2023-11-29)

²⁷ [atgarder-forebygga-avfall-information-erfarenheter-larande-exempel.pdf \(naturvardsverket.se\)](https://naturvardsverket.se/atgarder-forebygga-avfall-information-erfarenheter-larande-exempel.pdf) (Hämtad: 2023-12-12)

²⁸ [Samarbete hållbar innovation: strategiska innovationsprogram | Vinnova](https://www.vinnova.se/samarbete-hallbar-innovation-strategiska-innovationsprogram) (Hämtad: 2024-01-11)

	<p>transformativ omställning och hållbar utveckling, som grund för global konkurrenskraft och samhällsnytta.²⁹</p> <p>Ett av innovationsprogrammen är RE:Source³⁰ vars 2023 vision är: ”Materialanvändning inom planetens gränser genom innovation och konkurrenskraft”. RE:Source stödjer framtagandet av innovationer som kan bidra till effektivare användning av resurser både i samhälle och näringsliv. Områden som hållbara affärsmodeller för återvinningsindustrin, ekonomiska styrmedel, samhällsplanering och infrastruktur för ökad återvinning ingår. Den första etappen pågick 2016–2018, men programmet planeras att pågå i sammanlagt tolv år.</p> <p>RE: Source har sedan 2016 finansierat cirka 250 projekt. Till exempel pågår demonstrationsprojektet ”Retake” som utvecklar och forskar om hållbara lånesystem och flergångslösningar för att minska användningen av engångsartiklar. Inom projektet har ett rotationssystem med återanvändbara behållare så som muggar och matlådor testats på tre evenemang.³¹ Ett annat exempel på återanvändning är projektet ”Returbar” vars mål är att fram till och med 2024 utveckla ett system och en förpackning som möjliggör cirkulära matleveranser.³² Under 2024 kommer även RE:Source att utlysa projektfinansiering på 35 miljoner kronor för ”Cirkulär ekonomi och resursanvändning inom planetens gränser”.³³ Alla projekt finns samlade i RE:Source projektdatabas.³⁴</p>
--	---

²⁹ [Uppdrag att utveckla arbetet med strategiska innovationsprogram för transformativ omställning och hållbar utveckling - Regeringen.se](#) (Hämtad: 2023-11-29)

³⁰ [RE:Source - innovationsprogram för hållbar materialanvändning \(resource-sip.se\)](#) (Hämtad: 2023-11-29)

³¹ [RETAKE - Pilotprojekt för utveckling och test av flergångsförpackningar - Chalmers Industriteknik](#) (Hämtad: 2023-12-20)

³² [Cirkulärt system för matleveranser - RE:Source \(resource-sip.se\)](#) (Hämtad: 2023-12-20)

³³ [Cirkulär ekonomi och resursanvändning inom planetens gränser - RE:Source \(resource-sip.se\)](#) (Hämtad: 2023-12-20)

³⁴ [Projektdatabas med alla projekt - RE:Source \(resource-sip.se\)](#) (Hämtad: 2024-01-11)

	<p>Inom RE:Source pågår det även projekt kopplat till byggande. Två exempel är <i>Bygg med bättre begagnat – Ett kvalitetsprojekt! (2022–2024)</i>³⁵ och <i>Nästa generations lågkoldioxid och klimatsmarta byggnader gjorda av jordbruksavfall (2023–2026)</i>³⁶.</p> <p>Ett annat strategiskt innovationsprogram är BioInnovation³⁷ vars vision är att Sverige 2050 har ställt om till en cirkulär bioekonomi. Programmets grundstenar är de innovationsprojekt där näringsliv, offentlig sektor, akademi och institut samarbetar för att skapa nya biobaserade material, produkter och tjänster. Dessa projekt löper över flera år. Det pågår också ett antal kortare projekt som utforskar nya möjligheter till innovation som så småningom kan leda till nya innovationsprojekt.</p> <p>InfraSweden är ännu ett strategiskt innovationsprogram vars fokus ligger på smart, hållbar, resilient och konkurrenskraftig transportinfrastruktur.³⁸ Exempelvis utlyses under 2023–2024 finansiering till ökad cirkularitet för transportinfrastrukturen med målet att: ”hushålla med jordens resurser och samtidigt upprätthålla goda möjligheter för transport och resor”.³⁹ Några fler exempel på innovationsprogram som anknyter till cirkularitet är Internet of things: Sakernas internet⁴⁰ och Smart Built Environment⁴¹.</p>
--	---

³⁵ [Bygg med bättre begagnat – Ett kvalitetsprojekt! - RE:Source \(resource-sip.se\)](#) (Hämtad: 2024-01-11)

³⁶ [Nästa generations lågkoldioxid och klimatsmarta byggnader gjorda av jordbruksavfall - RE:Source \(resource-sip.se\)](#) (Hämtad: 2024-01-11)

³⁷ <http://www.bioinnovation.se> (Hämtad: 2023-11-29)

³⁸ [Start - InfraSweden](#) (Hämtad: 2023-12-20)

³⁹ [SIP InfraSweden: Ökad cirkularitet för transportinfrastrukturen | Vinnova](#) (Hämtad: 2023-12-20)

⁴⁰ [Samhällsnytta genom IoT - IoT Sverige](#) (Hämtad: 2024-01-11)

⁴¹ [Smart Built Environment - Smart Built](#) (Hämtad: 2024-01-11)

	<p>Vinnovas utlysningar: Vinnova finansierar många projekt. Under 2024 utlyses till exempel finansiering för forskning om minimering av klimat- och miljöpåverkan kopplat till utveckling, tillverkning och avveckling av fordon ur ett livscykelperspektiv.⁴² Ett till exempel är utlysningen ”Ökad koleffektivitet i biobaserade cirkulära värdekedjor – effektivt nyttjande av varje kolatom”.⁴³</p> <p>Nationella forskningsprogram: Formas är ansvarig för fyra nationella forskningsprogram och planerar 2024 att utlysa flera projekt inom programmen. Ett av dem är forskningsprojektet <i>Hållbar konsumtion</i> inom forskningsprogrammet om klimat. Utlysningen kommer att utgå från betydelsen att minska konsumtionsbaserade utsläpp och olika systemperspektiv i fråga om exempelvis värdekedjor, normer, styrmedel och resurseffektivitet. Den preliminära budgeten är 60 miljoner.⁴⁴</p> <p>Forskning gällande matsvinn: Naturvårdsverket finansierar flera olika forskningsprojekt. Tre av dem handlar om matsvinn. Det första projektet ”Separationsglädje – när förpackningar och livsmedel ska åt olika håll”. Syftet med projektet är att: ”utreda vilka affärsmodeller som kan appliceras för att minska matsvinn orsakat av sampaketerade produkter samt vilka ekonomiska vinster och vilken minskad klimatpåverkan de kan ge.”⁴⁵</p> <p>Det andra projektet ”Minska hushållens matsvinn”. Idag uppstår den största mängden matsvinn i hushållen men det saknas kunskap om vilka hushåll det är som kastar mat. Projektet kommer därför att göra individuella matsvinnsmätningar hos hushåll för att öka kunskapen av vad som slängs och av vem. Olika återkopplingsåtgärder till hushållen gällande deras matsvinn kommer sedan att testas och se om det påverkar beteendet att slänga mat.⁴⁶</p>
--	---

⁴² [Cirkularitet - FFI - våren 2024 | Vinnova](#) (Hämtad: 2024-01-11)

⁴³ [Effektivt nyttjande av varje kolatom i biobaserade cirkulära värdekedjor | Vinnova](#) (Hämtad: 2024-01-11)

⁴⁴ [Planerade utlysningar 2024 - Formas](#) (Hämtad: 2024-01-11)

⁴⁵ [Separationsglädje - IVL.se](#) (Hämtad: 2024-01-11)

⁴⁶ [Återkoppling som åtgärd för minskat matsvinn i hushåll](#) (Hämtad: 2024-01-11)

	<p>Det tredje matsvinnprojektet är ”Living lab – minskning av matsvinn i hushåll med hjälp av smarta kärl”. Projektets syfte är: kommer att: ”använda smarta kärl som ett verktyg för att analysera hushållsavfallets sammansättning.” Den insamlade informationen kommer sedan att användas till att identifiera och implementera lösningar för ett minskat matsvinn.⁴⁷Alla tre matsvinnprojekten pågår fram till 2026.⁴⁸</p> <p>Naturvårdsverket finansierar även två syntesarbeten. Avslutades 2023⁴⁹</p> <ul style="list-style-type: none"> - Affärsmodeller – inte klar!! - Mot ett hållbart svenskt livsmedelssystem – håller på med kartläggning av vad det finns för kunskap, att samla den på ett ställe <p>Mistras forskningsprogram: Mistra leder flera forskningsprogram kopplat till hållbarhet och återanvändning. Ett av forskningsprogrammen är <i>Sustainable consumption – från nisch till mainstream</i>. Programmet startade 2018 och är nu inne i sin andra fas som pågår till och med 2025. Målet med projektet är att bidra till en övergång till en mer hållbar konsumtion. Fokusområdena är semester, heminredning och mat.⁵⁰</p> <p>Ett annat av Mistras forskningsprogram är <i>SafeChem</i>. Visionen är att: ”minska exponeringen av farliga ämnen genom att främja expansionen av en säker, hållbar och grön kemiindustri i Sverige”. Projektet startade 2020 och pågår till och med 2024.⁵¹</p>
--	--

⁴⁷ [Living lab – minskning av matsvinn i hushåll med hjälp av smarta kärl - Högskolan i Borås \(hb.se\)](#) (Hämtad: 2024-01-11)

⁴⁸ [Matsvinn \(naturvardsverket.se\)](#) (Hämtad: 2024-01-11)

⁴⁹ [Syntesanalyser om hållbar konsumtion \(naturvardsverket.se\)](#)

⁵⁰ [Home New - MISTRA Sustainable Consumption](#) (Hämtad: 2024-01-11)

⁵¹ [Mistra SafeChem – Mistra](#) (Hämtad: 2024-01-11)

	<p>Forskning gällande textil: På textilområdet finns det flera pågående forskningsprojekt på nationell nivå. Smart textiles är ett forskningsprogram som drivs av Högskolan i Borås. Programmet startade redan 2006 och har genomfört inte mindre än 500 forsknings- och företagsprojekt med fokus på följande områden <i>Hälsa och Medicin, Hållbar Textil</i> och <i>Arkitektur och interiör</i>.</p> <p>Vinnova finansierar mellan 2023–2026 utvecklingen av en systemdemonstrator för ett hållbart textilsystem. Syftet är att: ”undersöka hur teknisk innovation, affärsmodeller, policy, beteenden och infrastruktur behöver utvecklas för systemförändringen” med målet att minska resursanvändningen, etablera lönsamma cirkulära affärsmodeller samt öka livslängden. Hela den textila värdekedjan inkluderas och insamlingssystem kommer att testas i syfte att effektivisera återvinning och återbruk.⁵²</p> <p>Arbetet för hållbar stadsutveckling är en global utmaning och Förenta Nationerna, FN, har satt upp hållbara städer och samhällen som ett av världens viktigaste hållbarhetsmål (mål 11) i Agenda 2030.. I december 2017 inrättades Rådet för hållbara städer av regeringen. Rådet består av 12 myndigheter, Länsstyrelserna och SKR. Rådet ska skapa förutsättningar för myndighetsarbete som bidrar till mål 11. De ska även utveckla och förvalta webbplatsen <i>Hållbar stad</i>⁵³ som bland annat innehåller kunskapsstöd och information om finansiering.⁵⁴</p>
--	---

⁵² [Systemdemonstrator för ett hållbart textilsystem | Vinnova](#) (Hämtad: 2024-01-11)

⁵³ [Rådet för hållbara städer Hållbar stad Visioner i norr \(hallbarstad.se\)](#) (Hämtad: 2024-01-11)

⁵⁴ [Råd för hållbara städer Plattformen för hållbar stadsutveckling \(energimyndigheten.se\)](#) (Hämtad: 2024-01-11)

<p>3. Utveckling av effektiva och meningsfulla indikatorer för miljöbelastningar knutna till avfallsgenerering, med avsikten att förebygga avfallsgenerering på alla nivåer, alltifrån produktjämförelser på gemenskapsnivå via initiativ av lokala myndigheter till nationella åtgärder.</p>	<p>De svenska miljömålen följs upp med en rapport varje år och en fördjupad utvärdering vart fjärde år till regeringen. Respektive myndighet ansvarar för uppföljningen av sina miljö kvalitetsmål. Naturvårdsverket lämnar den samlade redovisningen till regeringen.⁵⁵ Indikatorer används för att följa utvecklingen mot miljömålen. De finns presenterade på Sveriges Miljömåls webbplats.⁵⁶</p> <p>Den svenska avfallsstatistiken sammanställs vartannat år och omfattar de avfallsmängder som genererats i Sverige två år före rapporteringen⁵⁷. Senaste omgången med avfallsdata avser år 2022 och rapporterades av Naturvårdsverket sommaren 2024.</p> <p>Naturvårdsverkets har finansierat en treårig satsning (2015–2018) i forskningsprogrammet <i>Policy relevant indicators for national consumption and environment</i> (PRINCE)⁵⁸. Programmets mål var att: ”undersöka sätt att förbättra och utöka konsumtionsbaserade indikatorer för att uppskatta miljöpåverkan kopplad till svensk konsumtion, både inom Sverige och utomlands.” och har fått ett stort inflytande på flera policyprocesser. PRINCE-programmet fortsatte sedan 2020 med påbyggnadsprojektet ”PRINCE fas 2” som pågick till 2022.⁵⁹</p> <p><i>Det som mäts blir gjort</i> var ett Vinnovafinansierat projekt som pågick 2020–2023. Syftet med projektet var att: ”hitta och testa mått och indikatorer för att följa utvecklingen mot cirkularitet och resurseffektivitet” samt att försöka bygga dataflöden där sådana saknades. Projektet drevs i fyra delprojekt: Mäta cirkularitet – metoder och data nationellt, i fastighetsbranschen, i skola/förskola och i gruvbranschen. Resultatet av projektet var bland annat att SCB tog fram data för 21 nationella indikatorer för cirkulär ekonomi. Indikatorerna utgår från Eurostat och är uppdelade på fyra kategorier: återvinning, produktion</p>
--	---

⁵⁵ [Uppföljning av miljömålen - Sveriges miljömål \(sverigesmiljomal.se\)](https://sverigesmiljomal.se) (Hämtad: 2024-01-10)

⁵⁶ [Indikatorer för Sveriges miljömål - Sveriges miljömål \(sverigesmiljomal.se\)](https://sverigesmiljomal.se) (Hämtade: 2024-01-10)

⁵⁷ Avfallsstatistiken finns samlad via Naturvårdsverkets webbplats: [Statistik om avfall \(naturvardsverket.se\)](https://naturvardsverket.se) (Hämtad: 2024-01-10)

⁵⁸ [Start - Sei Prince \(prince-project.se\)](https://prince-project.se) (Hämtad: 2024-01-10)

⁵⁹ [Svensk konsumtions miljöpåverkan \(PRINCE\) \(naturvardsverket.se\)](https://naturvardsverket.se) (Hämtad: 2024-01-10)

	och konsumtion, konkurrens och innovation samt sekundära råmaterial. ⁶⁰ De finns publicerade på SCB:s webbplats. ⁶¹
Åtgärder som kan påverka utformnings-, produktions- och distributionsfasen	
4. Främjandet av ekodesign (systematiskt integrering av miljöaspekter i utformningen av produkter för att förbättra deras miljöprestanda genom hela livscykeln).	Energimyndigheten driver arbete med Ekodesigndirektivet i Sverige. Energimyndigheten är även tillsynsmyndighet för ekodesign- och energimärkningsdirektiven och utför provningar och utfärdar vitesförelägganden för produkter som inte uppfyller lagkraven. Det finns även ett myndighetssamarbete inom ekodesign, där Naturvårdsverket, Kemikalieinspektionen, Boverket, Elsäkerhetsmyndigheten och Upphandlingsmyndigheten deltar. Förordning om ekodesign för hållbara produkter - Regeringen.se – Se Bilaga 2 Befintlig lagstiftning

⁶⁰ [Microsoft Word - Det som mäts blir gjort Huvudrapport.docx \(milav.se\)](#) (Hämtad: 2024-01-10)

⁶¹ [Cirkulär ekonomi \(scb.se\)](#) (Hämtad: 2024-01-10)

5. Information om teknik för att förebygga avfall i syfte att underlätta tillämpningen av bästa tillgängliga teknik inom industrin.	Naturvårdsverket vägleder inom industriutsläppsbestämmelser ⁶² , På Naturvårdsverkets hemsida finns även BAT-slutsatser (branschvisa slutsatser om vad som är bästa tillgängliga teknik) listade ⁶³ .
6. Utbildning för behöriga myndigheter om införandet av krav på förebyggande av avfall i tillstånd enligt detta direktiv och direktiv 96/61/EG.	Naturvårdsverket vägleder myndigheter och verksamhetsutövare i tillämpningen av miljöbalken. ⁶⁴ Vägledning inom avfall och avfallsförebyggande finns samlad på Naturvårdsverkets webbplats ⁶⁵ , I rollen ingår att ge råd och stöd i till de operativa tillsynsmyndigheterna, men också att samordna, följa upp och utvärdera tillsynen. Information om avfallsförebyggande finns även samlad på Naturvårdsverkets webbplats. ⁶⁶
7. Åtgärder för att förebygga uppkomsten av avfall vid anläggningar som inte omfattas av direktiv 96/61/EG. Sådana åtgärder kan om lämpligt omfatta bedömningar eller planer för att förebygga avfall.	
8. Kampanjer för att öka medvetenheten eller ekonomiskt stöd, beslutstöd	Kemikalieinspektionen vägleder företag om hur de kan minska riskerna med användning av kemikalier. Ett exempel är databasen <i>PRIO- ett verktyg för substitution</i> ⁶⁷ PRIO hjälper företag att hitta och byta ut farliga ämnen i sina produkter. Även RISE vägleder om substitution av farliga kemikalier. ⁶⁸

⁶² [Vägledning om industriutsläppsbestämmelser \(naturvardsverket.se\)](https://naturvardsverket.se) (Hämtad: 2024-01-08)

⁶³ [BAT-slutsatser för industriutsläppsverksamheter \(naturvardsverket.se\)](https://naturvardsverket.se) (Hämtad: 2024-01-08)

⁶⁴ [Vägledningar om miljöbalken \(naturvardsverket.se\)](https://naturvardsverket.se) (Hämtad: 2024-01-08)

⁶⁵ [Vägledningar inom avfall \(naturvardsverket.se\)](https://naturvardsverket.se) (Hämtad: 2024-01-08)

⁶⁶ [Avfall \(naturvardsverket.se\)](https://naturvardsverket.se) (Hämtad: 2024-01-08)

⁶⁷ [Prio - Kemikalieinspektionen](https://kemikalieinspektionen.se) (Hämtad: 2024-01-08)

⁶⁸ [Substitutionscentrum vägleder kemisk substitution | RISE](https://rise.se) (Hämtad: 2024-01-11)

<p>eller andra former av stöd till företag. Sådana åtgärder är troligen särskilt effektiva när de riktar sig till små och medelstora företag, är anpassade till dessa och genomförs via etablerade företagsnätverk.</p>	<p>Tillväxtverket ger stöd, genom affärsutvecklingscheckar, till små företag för att de ska kunna ta in extern kompetens för att utveckla sin verksamhet.⁶⁹ Företagen kan söka affärsutvecklingscheckar för grön omställning i syfte att minska sin miljö- och klimatpåverkan. På Tillväxtverkets webbplats finns förslag på vilka områden som checken kan användas inom.⁷⁰</p> <p>Naturvårdsverket vägleder potentiella sökande om EU-bidraget LIFE. Bidraget ges till företag, kommuner, länsstyrelser och organisationer för större miljö-, klimat- och naturprojekt. Ämnesområden för projekten är: natur och biologisk mångfald, cirkulär ekonomi och livskvalitet, klimatbegränsning och klimatanpassning samt övergång till ren energi. Information finns på Naturvårdsverkets webbplats och Energimyndigheten är kontaktmyndighet för frågor gällande övergång till ren energi.⁷¹</p> <p>Naturvårdsverket ger sedan 2015 i samverkan med andra centrala myndigheter och länsstyrelserna stöd genom Klimatklivet till lokala klimatinvesteringar. För mer information se punkt 1. i denna bilaga.</p>
<p>9. Frivilliga avtal, konsument/producentpaneler eller sektorsvisa förhandlingar för att få berörda företag eller industrisektorer att fastställa egna planer eller mål för att</p>	<p>Livsmedelsverket, Naturvårdsverket och Jordbruksverket samverkar med ett stort antal aktörer i Matsvinnsnätverket, tidigare SaMMa (samverkansgruppen för minskat matavfall). Nätverket är till för myndigheter, forskare, intresseorganisationer och branschen, med aktörer i olika delar av livsmedelskedjan.⁷²</p>

⁶⁹ [Affärsutvecklingscheckar - Tillväxtverket \(tillvaxtverket.se\)](https://tillvaxtverket.se) (Hämtad: 2024-01-08)

⁷⁰ [Checkar för grön omställning - Tillväxtverket \(tillvaxtverket.se\)](https://tillvaxtverket.se) (Hämtad: 2024-01-08)

⁷¹ [LIFE – bidrag till miljö, klimat och naturprojekt \(naturvardsverket.se\)](https://naturvardsverket.se) (Hämtad: 2024-01-09)

⁷² [Matavfall och matsvinn \(naturvardsverket.se\)](https://naturvardsverket.se) (Hämtad: 2024-01-09)

<p>förebygga avfall eller förbättra produkter eller förpackningar som inte gynnar hushållning med resurser.</p>	<p>Samarbete för minskat matsvinn (SAMS) är en frivillig nationell branschöverenskommelse mellan aktörer från alla delar av livsmedelskedjan med visionen att stoppa matsvinnet. SAMS arbetar med: ”</p> <ul style="list-style-type: none"> - samla den svenska livsmedelsbranschen och arbeta längs hela värdekedjan. - samordna mätning och datarapportering. - ta fram, driva igenom åtgärdsförslag och visa på deras effekt. - bevaka, sprida information om och delta i forskning och utveckling. - samla in och sprida bästa praxis om matsvinn. - vara en remissinstans för lagstiftning och regelverk inom matsvinnområdet.” Arbetet leds av IVL Svenska miljöinstitutet. Bland annat deltar Naturvårdsverket, Livsmedelsverket och Jordbruksverket samt flera stora livsmedelsleverantörer.⁷³ <p>Åtgärdsprogram inom miljömål Länsstyrelsen Uppsala (lansstyrelsen.se) - Hållbarhetslöften Enligt svar i enkät ska alla Länsstyrelser ha åtgärdsprogram Om RUS - Regional Utveckling och Samverkan i miljömålssystemet</p>
<p>10. Främjande av trovärdiga miljöledningssystem såsom Emas och ISO 14001.</p>	<p>Statliga myndigheter som omfattas av förordning (2009:907) om miljöledning i statliga myndigheter ska införa och utveckla ett miljöledningssystem. Syftet är att säkerställa att ett systematiskt miljöarbete integreras i myndighetens verksamhet så att miljöfrågorna beaktas vid genomförandet av myndighetens uppdrag. Naturvårdsverket har i uppdrag att stödja och vägleda myndigheterna i deras miljöledningsarbete enligt miljöledningsförordningen. Det sker bland annat via konferenser, nätverksträffar och vägledningsmaterial. Myndigheterna ska årligen planera, genomföra, följa upp och redovisa sitt miljöarbete till Naturvårdsverket och till regeringen. Naturvårdsverket lämnar varje år en sammanfattning av myndigheternas årliga redovisningar till regeringen. Utöver information via webbsidan⁷⁴, finns även framtaget en Miljöledningsguide för statliga myndigheter⁷⁵.</p>

⁷³ [Samarbete för minskat matsvinn - IVL.se](#) (Hämtad: 2024-01-09)

⁷⁴ [Miljöledning i staten \(naturvardsverket.se\)](#) (Hämtad: 2024-01-09)

⁷⁵ [Vägledning miljöledning i staten ISBN 978-91-620-6768-7 \(naturvardsverket.se\)](#) (Hämtad: 2024-01-09)

	Ansvaret för EMAS flyttade under 2014 från Miljöstyrningsrådet till Naturvårdsverket. Stöd och vägledning för företag finns via Naturvårdsverkets webbplats. ⁷⁶
Åtgärder som kan påverka konsumtions- och användningsfasen	
11. Ekonomiska styrmedel, såsom incitament för miljöanpassade inköp eller införande av avgifter för vissa artiklar eller förpackningar som konsumenten annars skulle erhålla gratis.	
12. Kampanjer för att öka medvetenheten samt information som riktar sig till allmänheten eller till en viss konsumentgrupp.	<p>Minskat matsvinn: Jordbruksverket, Livsmedelsverket och Naturvårdsverket har tillsammans genomfört kampanj för att väcka medvetenhet om matsvinn och visa att det lönar sig att slänga mindre mat och väglededer om åtgärder för att minska matsvinnet i olika led i livsmedelskedjan⁷⁷. Vägledningen syftar till att ge kunskap om hur matsvinn kan minskas i alla led i livsmedelskedjan, från ”jord till bord”. Materialet ska kunna användas för att inspirera organisationer till att starta eller fortsätta arbete för att minska matsvinnet. Det är viktigt att ge vidare kunskap om vad man kan göra som konsument. Vägledningen innehåller bland annat faktablad och skolmaterial, men visar även på information och goda exempel från svenskt och europeiskt matsvinnarbete.</p> <p>Under 2019 lanserade Livsmedelsverket en konsumentkampanj med <i>Nyord på svinniska</i>⁷⁸ som beskriver hur konsumenterna kan undvika matsvinn. Målgrupperna är yngre vuxna och småbarnsfamiljer. Tanken är att de <i>svinniska</i> nyorden, som är en form av enkla tips, ska kunna användas i flera olika sammanhang. Nyorden togs fram i dialog med branschen och andra myndigheter. Andra aktörer har inbjudits att</p>

⁷⁶ [EMAS miljöledningssystem \(naturvardsverket.se\)](https://naturvardsverket.se) (Hämtad: 2024-01-09)

⁷⁷ [Minska svinn av matavfall \(naturvardsverket.se\)](https://naturvardsverket.se) (Hämtad: 2024-01-10)

⁷⁸ [Nyord om matsvinn – öppet för andra aktörer \(livsmedelsverket.se\)](https://livsmedelsverket.se) (Hämtad: 2024-01-10)

	<p>använda konceptet i sin konsumentkommunikation och Livsmedelsverket har därför tagits fram riktlinjer för användandet⁷⁹.</p> <p>Livsmedelsverket tog 2023, i samband med internationella matsvinnsdagen, fram en informationssatsning kallad ”Hacka maten” i syfte att ge tips så kallade ”hacks” för att minska matsvinnet. Materialet får användas av alla och finns att ladda ner på deras webbplats.⁸⁰ På Livsmedelsverkets webbplats finns även information, tips och råd om minskat matsvinn till privatpersoner och företag.⁸¹</p> <p>Hallå Konsument: Hallå konsument⁸² är en upplysningstjänst som drivs av Konsumentverket tillsammans med ECC Sverige för att ge konsumenter bättre information och råd om sina rättigheter och skyldigheter. Tjänsten ska även ge konsumenter information och stöd om miljömässigt hållbara val. <i>Hallå konsument</i> består av en webbplats och ett antal vägledare som svarar på frågor via telefon, e-post, chatt, , brev och frågeforum. Totalt medverkar 19 myndigheter i arbetet med <i>Hallå konsument</i>.</p> <p>Europa minskar avfallet: Sverige har återkommande deltagit i EU projektet ”Europa minskar avfallet”. Avfall Sverige är nationell koordinator .⁸³ Inom projektet betonas vikten av att förebygga att avfall uppkommer och att minska halterna av farliga ämnen i avfallet.</p> <p>Sopor.nu – är ett samarbetsprojekt mellan Avfall Sverige, El-Kretsen, Näringslivets Producentansvar och Recipo med bidrag från Naturvårdsverket. Utöver information om hur avfallet ska sorteras innehåller sidan även information om hur man kan minska avfallet.⁸⁴</p>
--	---

⁷⁹ [Prata svinniska - riktlinjer \(livsmedelsverket.se\)](http://www.livsmedelsverket.se/prata-svinniska-riktlinjer) (Hämtad: 2024-01-10)

⁸⁰ [Snart dags för Internationella matsvinnsdagen \(livsmedelsverket.se\)](http://www.livsmedelsverket.se/snart-dags-for-internationella-matsvinnsdagen) (Hämtad: 2024-01-10)

⁸¹ [Matsvinn \(livsmedelsverket.se\)](http://www.livsmedelsverket.se/matsvinn) (Hämtad: 2024-01-11)

⁸² <http://www.hallakonsument.se/> (Hämtad: 2023-12-21)

⁸³ [http://www.naturvardsverket.se/Miljoarbete-i-samhall/Miljoarbete-i-Sverige/Uppdelat-efter-omrade/Avfall/Temavecka-Europa-minskar-avfallet/ och http://www.avfallsverige.se/avfallshantering/foerebyggande-av-avfall/europa-minskar-avfallet/](http://www.naturvardsverket.se/Miljoarbete-i-samhall/Miljoarbete-i-Sverige/Uppdelat-efter-omrade/Avfall/Temavecka-Europa-minskar-avfallet/) (hämtad 2016-12-11)

⁸⁴ [Sveriges avfallsportal | Sopor.nu](http://www.sopor.nu) (Hämtad: 2024-01-09)

	<p>Textildialogen: Naturvårdsverket och Kemikalieinspektionen driver tillsammans <i>Textildialogen</i> - dialogmöten för en hållbar textil värdekedja med fokus på miljö och kemikalier. Syftet med Textildialogen är att minska miljö- och hälsopåverkan i hela den textila värdekedjan från produktionen och konsumtionen till avfallshanteringen och bidra till resurseffektiva och giftfria kretslopp. På dialogmötena diskuterar deltagare metoder som minskar miljöpåverkan och kemikalieanvändning, verktyg, innovativa lösningar, medel att söka för utvecklingsarbete och pågående forskning. Det finns också möjlighet till erfarenhetsutbyte, nätverkande och inspiration till innovativa lösningar. Textildialogen startade 2021 och återkommer årligen.⁸⁵</p> <p>Naturvårdsverket ger varje år ut flera nyhetsbrev som alla kan prenumerera på. Ett exempel är nyhetsbrevet <i>Hållbart – om att förebygga avfall och avfall som resurs</i>. Det innehåller information, reportage, statistik och goda exempel på avfallsförebyggande åtgärder. Nyhetsbrevet ges ut minst fyra gånger per år.⁸⁶</p> <p>Naturvårdsverket har tillsammans med Håll Sverige Rent tagit fram en vägledning om strategiskt arbete i nedskräpningsfrågor.⁸⁷ Vägledningen är avsedd att stötta kommunernas strategiska arbete för att minska nedskräpningen och sprida kunskap om metoder, verktyg och arbetssätt. Håll Sverige Rent har även en åtgärdsguide för nedskräpningsförebyggande.⁸⁸ Mätning av skräpfrekvens är viktigt för att kunna följa utvecklingen när det gäller nedskräpning. Skräpmätningssmetoderna för kommuner för att mäta skräp i olika miljöer, som stadsmiljö, park och andra öppna ytor finns framtagna av Håll Sverige Rent i samarbete med Statistiska Centralbyrån (SCB). Håll Sverige Rent samlar också ett hundratal kommuner i nätverket <i>Håll Sverige Rent-kommun</i> för att aktivt arbeta strategiskt för att förebygga nedskräpningen.</p>
--	---

⁸⁵ [Dialog för en hållbar textil värdekedja \(naturvardsverket.se\)](https://naturvardsverket.se) (Hämtad: 2024-01-10)

⁸⁶ [Nyhetsbrev \(naturvardsverket.se\)](https://naturvardsverket.se) (Hämtad: 2024-01-10)

⁸⁷ Strategiskt arbete för minskad nedskräpning -Vägledning för kommuner. Rapport 6551, Naturvårdsverket 2013. [Strategiskt arbete för minskad nedskräpning- Vägledning för kommuner ISBN 978-91-620-6551-5 \(naturvardsverket.se\)](https://naturvardsverket.se) (Hämtad: 2024-01-10)

⁸⁸ [Åtgärdsguiden | Håll Sverige Rent \(hsr.se\)](https://naturvardsverket.se) (Hämtad: 2024- 01-10)

	<p>Varumärket <i>Pantamera</i> drivs av Returpack AB och lanserades första gången 2004 för att öka återvinningen av burkar och PET-flaskor. <i>Pantamera</i> används av Returpack för att kommunicera med konsumenter både i reklamkampanjer och i övriga aktiviteter som Returpack driver för att öka återvinningen av burkar och PET-flaskor i det svenska pantsystemet.⁸⁹</p> <p>Insatser för att minska marin nedskräpning sker också genom den världsomspännande satsningen <i>International Coastal Cleanup</i>⁹⁰, <i>Strandens Dag</i>. I Sverige städar ungdomar från föreningar i samarbetet med #Städamera svenska stränder. Bakom #Städamera ligger Idrottens miljöorganisation Städa Sverige⁹¹ och Pantamera.</p> <p>Inom vissa producentansvar finns skyldigheter att informera. Informationsskyldigheten varierar för producentansvarsområdena men det övergripande syftet är att en producent ska informera om hanteringen utifrån miljö- och hälsoaspekter när produkten blir uttjänt. Producenterna för förpackningar och tidningar tillhandahåller till exempel inom ramen för producentansvaret diverse informationsmaterial och sorteringsguider. Det finns även tillgängligt undervisningsmaterial för skolor samt regelbundna branschuppdateringar.</p>
<p>13. Främjande av trovärdiga miljömärken.</p>	<p>Via Konsumentverkets upplysningstjänst kan konsumenten söka information om miljömärkningar⁹². . Konsumentverket granskar även företags marknadsföring och om deras miljöpåståenden är vilseledande.⁹³</p> <p>På regeringens uppdrag förvaltar och utvecklar Miljömärkning Sverige AB miljömärkena Svanen och EU Ecolabel i Sverige⁹⁴. Bolaget ska bidra till att Sveriges övergripande mål för konsumentpolitik</p>

⁸⁹ [Välkommen till Pantamera - Pantamera](#) (Hämtad: 2023-12-21)

⁹⁰ [Trash Free Seas: International Coastal Cleanup® - Ocean Conservancy](#) (Hämtad: 2024-01-07)

⁹¹ [#städamera - Städa Sverige – Idrottens miljöorganisation \(stadasverige.se\)](#) (Hämtad: 2024-01-07)

⁹² [Miljö- och hållbarhetsmärkningar | Konsumentverket \(hallakonsument.se\)](#) (Hämtad: 2024-01-07)

⁹³ [Miljö | Konsumentverket](#) (Hämtad: 2024-01-07)

⁹⁴ [Miljömärkning Sverige AB \(Miljömärkning Sverige\) - Regeringen.se](#) (Hämtad: 2024-01-07)

	<p>uppfylls, det vill säga "Väl fungerande konsumentmarknader och en miljömässigt, socialt och ekonomiskt hållbar konsumtion".⁹⁵</p>
<p>14. Överenskommelser med näringslivet, exempelvis om användning av produktpaneler, såsom de som genomförs inom ramen för den integrerade produktpolitiken, eller med återförsäljare om tillgången till information om förebyggande av avfall och till produkter med mindre miljöpåverkan.</p>	<p>Samverkansgruppen för resurseffektivitet och produktpolicy, REP (tidigare Arbetsgruppen för Resurseffektivitet och Miljöavtryck, ARM) bildades av Naturvårdsverket och Svenskt Näringsliv för att ge ett brett och förankrat underlag (i Sverige) till arbete med resurseffektivitet och miljöavtryck inom EU. Arbetsgruppens syfte är bland annat att analysera hur frågorna påverkar Sveriges miljö och konkurrenskraft och utbyta erfarenheter för att påverka initiativ till/från EU-kommissionen. Gruppen är öppen för representanter för branschorganisationer och Naturvårdsverket. REP är en del av samverkan i EU-frågor mellan näringslivet och Naturvårdsverket och startade 2011.</p> <p>SLC:s (Swedish Life Cycle Center) expertgrupp för miljöavtryck (Environmental Footprint Expert Group). SLC är ett nationellt kompetenscentrum som samlar industri, akademi, institut och myndigheter.⁹⁶ Expertgruppen för miljöavtryck har SLC startat på initiativ av Naturvårdsverket för att engagera företag i utvecklingen av miljöavtrycksmetoden och stödja Naturvårdsverket med kompetens och företagsperspektiv i livscykel tänkande. Expertgruppen koordinerar svenska deltagare i Europeiska kommissionens expertgrupp för tekniska aspekter på miljöavtryckssystemet (TAB) och initierar projekt relaterade till svensk industriell tillämpning av miljöavtrycksmetoden.⁹⁷</p> <p>Centrum för IUS (industriell och urban symbios) är ett nationellt resurscentrum som drivs i samverkan mellan lokala och regionala sektorer och aktörer. Samordningen sker inom RISE på uppdrag av Näringsdepartementet. Målet är att: "bidra till ökad resurseffektivitet genom att utveckla och driva olika frågor inom industriell och urban symbios som leder till hållbar utveckling".⁹⁸</p>

⁹⁵ [Mål för konsumentpolitiken - Regeringen.se](#) (Hämtad: 2024-01-07)

⁹⁶ [About us | Swedish Life Cycle Center](#) (Hämtad: 2024-01-07)

⁹⁷ [Environmental Footprint Expert Group | Swedish Life Cycle Center](#) (Hämtad: 2024-01-07)

⁹⁸ [Centrum IUS - vårt uppdrag | RISE](#) (Hämtad: 2024-01-07)

	<p>CCBuild (Centrum för cirkulärt byggande) är en neutral nationell branschgemensam arena för cirkulära materialflöden och återbruk vid förvaltning, byggande och rivning. Arenan erbjuder kunskap, samverkan och digitala tjänster så som marknadsplats, produktband och inventeringsapp.⁹⁹ CCBUILD utvecklades sedan 2015 inom Vinnovas program Utmaningsdriven innovation fram till 2023 då CCBUILD övergick till IVL Svenska Miljöinstitutet som ett icke-vinstutdelande bolag. I början av 2024 består CCBUILD av 152 aktörer.¹⁰⁰</p>
<p>15. Integrering av miljökriterier och kriterier för att förebygga avfall i anbuds-förfaranden och kontrakt vid både offentlig och privat upphandling i enlighet med den handbok för miljöanpassad offentlig upphandling som kommissionen offentliggjorde den 29 oktober 2004.</p>	<p>I Sveriges upphandlingsstrategi framgår målet för offentlig upphandling: ”offentlig upphandling ska vara effektiv, rättssäker och ta tillvara konkurrensen på marknaden. Den ska också främja innovativa lösningar och ha miljöhänsyn och sociala hänsyn i beaktande.”. Upphandlande myndigheter och enheter ska vara ett föredöme i hanteringen av sina resurser.¹⁰¹ Riksrevisionen redovisade i rapporten <i>Miljömässig hållbarhet vid statlig upphandling – på rätt väg men långt kvar</i> (RiR 2022:25) sin granskning av statens arbete för att uppnå en miljömässigt hållbar upphandling. Utifrån granskningen bedömde myndigheten att tillräcklig uppföljning av myndigheternas ambitionsnivå i sitt arbete med miljöhänsyn saknas. Riksrevisionen rekommenderade därför att regeringen vidtar åtgärder som förbättrar rapporteringen om miljöhänsyn vid upphandling. Myndigheten rekommenderar även att Upphandlingsmyndigheten får i uppdrag att regelbundet följa upp den nationella upphandlingsstrategin.¹⁰² Regeringen svarade 2023 riksdagen att den nationella upphandlingsstrategin ses över.¹⁰³</p>

⁹⁹ [CCBUILD](#) (Hämtad: 2024-01-07)

¹⁰⁰ [CCBUILD](#) (Hämtad: 2024-01-07)

¹⁰¹ [Nationella upphandlingsstrategin \(regeringen.se\)](#) (Hämtad: 2024-01-07, s.6)

¹⁰² [Riksrevisionens rapport om miljömässig hållbarhet vid statlig upphandling - Regeringen.se](#) (Hämtad: 2024-01-07)

¹⁰³ [Regeringen ser över den nationella upphandlingsstrategin - Regeringen.se](#) (Hämtad: 2024-01-07)

	<p>Det nationella upphandlingsstödet finns sedan hösten 2015 på Upphandlingsmyndigheten. Upphandlingsmyndigheten arbetar bl.a. med att ta fram och utveckla hållbarhetskriterier för offentlig rekvisition. Hållbarhetskriterierna finns inom ett 50-tal produktgrupper och omfattar såväl miljöhänsyn som socialhänsyn och arbetsrättsliga villkor.¹⁰⁴ Exempelvis finns det kriterier för datorer och bildskärmar innehåller krav för energieffektivisering, farliga ämnen, ökad livslängd hos produkterna och även krav på tjänster för återanvändning och återvinning.¹⁰⁵ Hållbarhetskriterier för förpackningsmaterial återfinns i exempelvis Upphandlingsmyndighetens hållbarhetskriterier för livsmedel¹⁰⁶, bygg och anläggning¹⁰⁷ samt i kriterierna för vård och omsorg¹⁰⁸. Hållbarhetskriterierna för tvätt-och textilservice har bland annat ett kravförslag på information om uttjänt textil.¹⁰⁹</p>
<p>16. Främjande av återanvändning och/eller reparation av vissa uttjänta produkter eller komponenter till dessa, bland annat genom utnyttjande av undervisning och ekonomiska, logistiska eller andra åtgärder, till exempel stöd till eller inrättande av ackrediterade reparations- och återanvändningscentraler och -</p>	<p>Förordningen (2023:132) om producentansvar för bilar syftar till att: ”bilar ska utformas och framställas på ett sådant sätt att uppkomsten av avfall förebyggs”. I de fall som avfall ändå uppkommer ska det finnas lättillgängliga mottagningssystem där avfallet hanteras på ett sätt som är bäst för miljön och människors hälsa. I förordningen sätts återvinningsmål upp i 9 §: ”En producent som tar emot en uttjänt bil ska se till att minst 95 procent av bilens vikt återanvänds eller återvinns, varav mins 85 procent av bilens vikt ska utgöras av återanvändning eller materialåtervinning.”. Vissa undantag förekommer för exempelvis bilar med specifik utrustning så som en ambulans. I fråga om producentansvaret för elutrustning slås det fast i förordning (2022:1276) om producentansvar för elutrustning att även den ska: ”utformas och framställas på ett sådant sätt att uppkomsten av avfall förebyggs.”.</p>

¹⁰⁴ [Hitta hållbarhetskriterier | Upphandlingsmyndigheten](#) (Hämtad: 2024-01-07)

¹⁰⁵ [Hållbarhetskriterier för IT-utrustning | Upphandlingsmyndigheten](#) (Hämtad: 2024-01-07)

¹⁰⁶ [Hållbarhetskriterier för Förpackningar livsmedel | Upphandlingsmyndigheten](#) (Hämtad: 2024-01-07)

¹⁰⁷ [Hållbarhetskriterier för Förpackningar bygg och anläggning | Upphandlingsmyndigheten](#) (Hämtad: 2024-01-07)

¹⁰⁸ [Hållbarhetskriterier för Förpackningar inom vård och omsorg | Upphandlingsmyndigheten](#) (Hämtad: 2024-01-07)

¹⁰⁹ [Hållbarhetskrav för Hantering av uttjänt textil | Upphandlingsmyndigheten](#) (Hämtad: 2024-01-07)

<p>nätverk, särskilt i tätbefolkade områden.</p>	<p>Sänkning av mervärdesskatten på reparationer: Den 1 januari 2017 sänktes mervärdesskatten (momsen) från 25 procent till 12 procent på reparationer av cyklar, skor, lädervaror, kläder och hushållslinne. Momsen sänktes sedan till 6 procent för att 1 april 2023 återgå till 12 procent.¹¹⁰ Dessutom utvidgades skattereduktionen (RUT¹¹¹-avdrag) till att omfatta installation, reparation och underhåll av personlig data- och IT-utrustning, och vitvaror, till exempel tvättmaskin, kyl, frys och spis, som utförs i bostaden. RUT-avdrag ges även för reparation av textilier samt för transporter till försäljning för återvinning som exempelvis auktioner.</p> <p>Skatt på kemikalier i viss elektronik: Den 1 april 2017 infördes lagen (2016:1067) om skatt på kemikalier i viss elektronik. Skatten gäller bl.a. vitvaror, dammsugare, mobiltelefoner, läsplattor, routrar, tv-apparater, spelkonsoler och datorer och omfattar både tillverkning och import. Syftet med skatten är att minska tillförseln av farliga ämnen till människors hemmiljö och uppmuntra till att mer hälsovänliga alternativ används. Skatten beräknas på den aktuella varans vikt exklusive emballage och är 11 kr/kg för vitvaror och 160 kr/kg för övrig elektronik år 2024. För att en vara inte ska få en oproportionerligt hög skatt begränsas skatten till maximalt 489 kr per vara. Varje år innan november månads avslut fastställer regeringen skattebeloppen för nästa år. Om en vara inte innehåller vissa listade grupper av flamskyddsmedel får den skattskyldige dra av 50 procent alternativt 95 procent av skattebeloppet. Avdragets storlek beror på vilken grupp av flamskyddsmedel som varan inte innehåller.</p>
---	--

¹¹⁰ [hojd-mervardesskatt-pa-vissa-reparationer.pdf \(regeringen.se\)](#) (Hämtad: 2024-01-07)

¹¹¹ [Lista över rutarbeten | Skatteverket](#) (Hämtad: 2024-01-07)